

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

Αριθμός Γνωμοδότησης : 62 /2021

**ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
(Τμήμα Ε')**
Συνεδρίαση της 7^{ης} Απριλίου 2021

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Νίκη Μαριόλη, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Κωνσταντίνος Γεωργάκης, Νικόλαος Δασκαλαντωνάκης, Αφροδίτη Κουτούκη, Δημήτριος Μακαρονίδης, Αθηνά Αλεφάντη, Αγγελική Καστανά, Γεώργιος Βαμβακίδης, Ιωάννης Χατζηνέκουρας, Αθανάσιος Θεοχάρης, Ιωάννα Λεμπέση και Μαρία Δεληγιάννη, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Μαρία Δεληγιάννη, Νομική Σύμβουλος του Κράτους

Αριθμ. Ερωτήματος: Το υπ' αριθμ. πρωτ. 56136/11-2-2021 έγγραφο της Διεύθυνσης Αναστήλωσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων (ΔΑΒΜΜ) της Γενικής Διεύθυνσης Αναστήλωσης, Μουσείων και Τεχνικών έργων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού (ΥΠ.ΠΟ.Α.).

Περίληψη ερωτήματος: Ερωτάται καθ' ερμηνεία του εγγράφου του ερωτήματος, εάν η διαδικασία ανάθεσης της εκπόνησης τριών μελετών που είχαν ως αντικείμενο τις εργασίες στερέωσης - αποκατάστασης τριών διαφορετικών μνημείων που βρίσκονται σε διαφορετικά γεωγραφικά σημεία της επικράτειας από τη Διεύθυνση Αναστήλωσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων (Δ.Α.Β.Μ.Μ.) του ΥΠ.ΠΟ.Α., κατά το ίδιο χρονικό διάστημα, με τρεις διαφορετικές διαγωνιστικές διαδικασίες, συνιστά τμηματική ανάθεση όμοιων ή ομοειδών υπηρεσιών «κατά παρέκκλιση των διατάξεων των άρθρων 6, 26 και 117 του ν. 4412/2016 και την πάγια νομολογία του Ελεγκτικού

Συνεδρίου (Πράξη 0022/Συν.4η /13.2.2018)» και, σε αρνητική περίπτωση, αν είναι δυνατή η ανάκληση του με αρ. πρωτ. 24186/20-1-2021 έγγραφου της Διεύθυνσης Προϋπολογισμού και Οικονομικής Διαχείρισης Τομέα Πολιτισμού (ΔΠΟΔΤΠ) του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού (ΥΠ.ΠΟ.Α.), με το οποίο αποφάινεται ότι δεν δύνανται να εκκαθαριστούν οι ανωτέρω δαπάνες ως μη νόμιμες και του υπ' αριθ. πρωτ. 49710/8-2-2021 συμπληρωματικού εγγράφου της με το οποίο αιτιολογεί περαιτέρω την ως άνω απόφασή της.

.....

Επί του ανωτέρω ερωτήματος το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Ε') γνωμοδότησε ομόφωνα, ως εξής:

Ιστορικό.

1. Σύμφωνα με το διδόμενο από την ερωτώσα Υπηρεσία πραγματικό και από τα στοιχεία του φακέλου που το συνοδεύουν προκύπτει το ακόλουθο πραγματικό:

Η Διεύθυνση Αναστήλωσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων (Δ.Α.Β.Μ.Μ.) του ΥΠ.ΠΟ.Α., στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς της για την λήψη έκτακτων μέτρων άρσης ετοιμορροπίας και προστασίας μνημείων ανά την ελληνική επικράτεια, μετά την έκδοση απόφασης έγκρισης δέσμευσης πίστωσης από την Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υποθέσεων του ΥΠ.ΠΟ.Α., για την πληρωμή εκάστης σύμβασης από τον Τακτικό Προϋπολογισμό Εξόδων του ΥΠ.ΠΟ.Α. 2020 (Ειδικός Φορέας 1021.204.0000000 ΑΛΕ 2420989001), ανέθεσε το έτος 2020 με τη διαδικασία των άρθρων 27, 86 και 117 του ν. 4412/2016, την εκπόνηση των ακόλουθων μελετών.

α) Εκπόνηση μελέτης «Επείγουσες εργασίες στερέωσης-αποκατάστασης πύλης εισόδου κεντρικού κλίτους Βασιλικής Β (Αλκίσιωνος) στον Αρχαιολογικό χώρο της Νικόπολης, ΠΕ Πρεβέζης, Περιφέρειας Ηπείρου».

Εγκεκριμένος προϋπολογισμός: 44.304,26€ (με ΦΠΑ).

Συμβατικός προϋπολογισμός μετά την έκπτωση : 41.202,97€ (με ΦΠΑ).

Υπογραφή Σύμβασης: 02/09/2020.

Ανάδοχος : ένωση οικονομικών φορέων «ΒΟΜΠΙΡΗ ΙΟΥΛΙΑ του Πάνου-ΨΥΛΛΑ ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ του Ιωάννη».

Απόφαση Οριστικής Παραλαβής της μελέτης: ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΜΤΕ/ΔΑΒΜΜ/ΤΜΒΜΜ/672936/76514/6493/1923/30-11-2020.

β) Εκπόνηση μελέτης «Επείγουσες εργασίες στερέωσης-αποκατάστασης του Πύργου Φονιά στην Σαμοθράκη».

Εγκεκριμένος προϋπολογισμός: 59.026,28€ (με ΦΠΑ).

Συμβατικός προϋπολογισμός μετά την έκπτωση : 40.728,15€ (με ΦΠΑ).

Υπογραφή Σύμβασης: 02/09/2020.

Ανάδοχος : ένωση οικονομικών φορέων «ΒΟΜΠΙΡΗ ΙΟΥΛΙΑ του Πάνου-ANNA ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗ του Μιχαήλ».

Απόφαση Οριστικής Παραλαβής της μελέτης: ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΜΤΕ/ΔΑΒΜΜ/ΤΜΒΜΜ/668747/76037/6461/1915/27-11-2020.

γ) «Εκπόνηση μελέτης (αρχιτεκτονικής-στατικής) για την λήψη μέτρων στερέωσης-αποκατάστασης και προστασίας του από τον κυματισμό, του επιθαλάσσιου προμαχώνα Mosenigo των ενετικών οχυρώσεων της παλιάς Πόλης Χανίων», ποσού 56.893,33€ (με ΦΠΑ).

Εγκεκριμένος προϋπολογισμός: 59.887,73€ (με ΦΠΑ).

Συμβατικός προϋπολογισμός μετά την έκπτωση: 56.893,33€ (με ΦΠΑ).

Υπογραφή Σύμβασης: 18/09/2020.

Ανάδοχος: ένωση οικονομικών φορέων «ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ ΑΡΗΣ Χ - ΧΡΥΣΑΦΑΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ».

Απόφαση Οριστικής Παραλαβής της μελέτης: ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΜΤΕ/ΔΑΒΜΜ/ΤΜΒΜΜ/668745/76036/6460/1914/27-11-2020.

2. Η διαγωνιστική διαδικασία που ακολουθήθηκε, μετά την έκδοση των αποφάσεων έγκρισης δέσμευσης πίστωσης για την ανάθεση κάθε μιας σύμβασης και τον υπολογισμό της εκτιμώμενης αξίας της, ήταν η ανοικτή διαδικασία (συνοπτικός διαγωνισμός) επιλογής αναδόχου εκπόνησης της μελέτης, με κριτήριο ανάθεσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά (χαμηλότερη τιμή) και με προσφερόμενο ποσοστό έκπτωσης ανά κατηγορία μελέτης, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 86, 117 και 95 παρ. 3 του ν. 4412/2016. Η ως άνω διαγωνιστική διαδικασία επελέγη σύμφωνα με όσα αναφέρονται στο ιστορικό του ερωτήματος για τους ακόλουθους λόγους :

α) την κατεπείγουσα ανάγκη εκπόνησης των εν λόγω μελετών για την λήψη άμεσων μέτρων άρσης ετοιμορροπίας και προστασίας των μνημείων, οφειλόμενης σε γεγονότα απρόβλεπτα για την αναθέτουσα αρχή (καταπτώσεις ή /και ετοιμορροπίες επικρεμάμενων τμημάτων των μνημείων μετά από σεισμική διέγερση, υποσκαφές

θεμελίων λόγω θαλάσσιας διάβρωσης κλπ), η οποία καθιστούσε αδύνατο να ενταχθούν οι επίμαχες συμβάσεις στο ετήσιο πρόγραμμα δράσης της.

β) ότι οι συγκεκριμένες συμβάσεις αφορούν σε εκπόνηση μελετών αφενός σε μνημεία που βρίσκονται σε διαφορετικά γεωγραφικά σημεία του ελλαδικού χώρου (Αρχαιολογικός χώρος Νικόπολης, ΠΕ Πρεβέζης, Ν. Σαμοθράκη και παλιά Πόλη Χανίων αντίστοιχα) και είναι διαφορετικής ιστορικής περιόδου και διαφορετικής αρχιτεκτονικής μορφής και δομής (Σύμβαση 1η: παλαιοχριστιανική βασιλική, Σύμβαση 2η: οχυρωματικός βυζαντινός Πύργος, Σύμβαση 3η: επιθαλάσσιος προμαχώνας οθωμανικής περιόδου) και αφετέρου λόγω της φύσης του αντικείμενου τους (αρχιτεκτονική και στατική μελέτη ενός μνημείου) δεν μπορούν να διαχωριστούν ποσοτικά για κάθε μνημείο.

γ) την κατευθυντήρια οδηγία 25 της ΕΑΑΔΗΣΥ, που αφορά στο άρθρο 59 του ν. 4412/16, σχετικά με την υποχρέωση των αναθετουσών αρχών να αναθέτουν μια σύμβαση υπό τη μορφή χωριστών τμημάτων και να μπορούν να προσδιορίζουν το μέγεθος και το αντικείμενο των τμημάτων αυτών κατά την κρίση τους, χρησιμοποιώντας ιδίως ποσοτικά, ποιοτικά ή/και γεωγραφικά κριτήρια και

δ) την εκτιμώμενη αξία κάθε σύμβασης και την δυνατότητα επίκλησης της παρ. 6 του άρθρου 86 για την ανάθεσή τους, δηλαδή ότι αφορούν μελέτες μικρού ή απλού έργου ή έργου χωρίς αβεβαιότητες ως προς την τεχνική λύση καθώς και μελέτες που μπορούν να εκπονηθούν σε ένα στάδιο.

3. Μετά την οριστική παραλαβή των παραδοτέων των ανωτέρω μελετών, οι σχετικοί φάκελοι με τα δικαιολογητικά πληρωμής των αναδόχων, που εκδόθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.4412/2016 απεστάλησαν στην Διεύθυνση Προϋπολογισμού και Οικονομικής Διαχείρισης Τομέα Πολιτισμού (ΔΠΟΔΤΠ) του ΥΠ.ΠΟ.Α., με τα υπ' αριθ. πρωτ. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΜΤΕ/ΔΑΒΜΜ/ΤΥΛ/690936,78345,6649/ 848/7-12-2010, 693816/78658/6692/852/8-12-2020 και 684556/78735/6701/854/8-12-2020 διαβιβαστικά έγγραφα, προκειμένου να εκδοθούν τα σχετικά χρηματικά εντάλματα πληρωμής των δικαιούχων.

4. Με το με αρ. πρωτ. 24186/20-1-2021 έγγραφό της, η ΔΠΟΔΤΠ επέστρεψε τα ανωτέρω δικαιολογητικά, και ανέφερε ότι «...δεν δύνανται να εκκαθαριστούν οι ανωτέρω δαπάνες ως μη νόμιμες...» «διότι εκτελέστηκαν κατά παρέκκλιση των διατάξεων των άρθρων 6, 26 και 117 του ν. 4412/2016 και την πάγια νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου (Πράξη 0022/Συν.4η /13.2.2018)». Όπως προκύπτει από το με αρ. πρωτ. 49710/8-2-2021 έγγραφο της ΔΠΟΔΤΠ, που απεστάλη στις 8/2/2021, στην

άρνηση εκκαθάρισης των ανωτέρω δαπανών και στην επιστροφή των σχετικών δικαιολογητικών οδηγήθηκε η ΔΠΟΔΤΠ με την εκτίμηση, ότι οι επίμαχες τρεις συμβάσεις είναι ομοειδείς κατά την φύση τους [αφορούν στη σύνταξη μελετών (αρχιτεκτονική-στατική)] και έπρεπε να κατακυρωθούν σε έναν ή περισσότερους αναδόχους, μέσω της διενέργειας ενός δημόσιου ανοικτού διαγωνισμού για την ανάθεσή τους ως μίας ενιαίας σύμβασης, ανατέθηκαν δε ξεχωριστά, κατά παράβαση της παρ. 3 του άρθρου 6 ν. 4412/2016 που απαγορεύει την κατάτμηση της συνολικής ετήσιας δαπάνης ομοειδών αγαθών (ο.ν.: εκπόνηση στατικών μελετών και εκπόνηση αρχιτεκτονικών μελετών). Ειδικότερα, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο προαναφερθέν έγγραφο της ΔΠΟΔΤΠ «α) οι ως άνω εν λόγω συμβάσεις μελετών ανατέθηκαν με τρεις διακριτούς συνοπτικούς διαγωνισμούς, β) η προεκτιμώμενη αξία των τριών συμβάσεων αθροιζόμενη ξεπερνά τα όρια του συνοπτικού διαγωνισμού, γ) οι διακριτές αναθέσεις διενεργήθηκαν από την ίδια Διεύθυνση του ΥΠ.ΠΟ.Α., κατά το ίδιο χρονικό διάστημα, έχουν το ίδιο γνωστικό αντικείμενο και αφορούν στην ίδια κατηγορία μελετών (αρχιτεκτονική-στατική), δεν προϋποθέτουν διαφορετικά προσόντα για την εκπόνησή τους, απαιτούν δηλαδή τα ίδια προσόντα μελετητή, δ) ανάδοχοι ανακηρύχθηκαν ή συμμετείχαν στη διαδικασία οι ίδιοι μελετητές, ε) το γεωγραφικό πλαίσιο ως ένα από τα λειτουργικά κριτήρια για τον χαρακτηρισμό ενός έργου ως ενιαίου ή μη, αναφορικά με τις εν λόγω μελέτες καταρρίπτεται εκ του αποτελέσματος, από την συμμετοχή δηλαδή των ίδιων μελετητών στη διαδικασία των διακριτών αναθέσεων...».

Εν όψει των ανωτέρω ενεργειών υποβλήθηκε το εξεταζόμενο ερώτημα.

Νομοθετικό Πλαίσιο.

5. Στα άρθρα 1 παρ. 2α και 3 (όπως η παράγραφος αυτή αντικαταστάθηκε με το άρθρο 22 παρ. 1 ν. 4441/2016), 2 παρ. 1 περ. 1, 5 και 30, 3 παρ. 1 και 2, 5, 6 παρ.1 και 3, 27, 59, 117 του ν. 4412/2016 «Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ ΕΕ και 2014/25/ΕΕ)» (Α' 147), ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 1.

«... 2. Ο παρών νόμος θεσπίζει κανόνες: α) για τις διαδικασίες προγραμματισμού και σύναψης δημοσίων συμβάσεων και διαγωνισμών μελετών που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου Ι (άρθρα 2 έως 221),

3. Οι διατάξεις των άρθρων 116 έως 128 εφαρμόζονται αποκλειστικά στις συμβάσεις των περιπτώσεων α` της παραγράφου 2 με εκτιμώμενη αξία κάτω των ορίων του άρθρου 5. ...».

Άρθρο 2.

«1. Για τους σκοπούς του παρόντος εφαρμόζονται οι ακόλουθοι ορισμοί:

1) α) ως «αναθέτουσες αρχές» νοούνται το κράτος, οι αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, οι οργανισμοί δημοσίου δικαίου ή οι ενώσεις μιας ή περισσότερων από αυτές τις αρχές ή ενός ή περισσότερων από αυτούς τους οργανισμούς δημοσίου δικαίου και οι αναθέτουσες αρχές κατά την έννοια του άρθρου 223...

5) ως «δημόσιες συμβάσεις» και ως «συμβάσεις έργων, υπηρεσιών και προμηθειών» νοούνται οι συμβάσεις εξ επαχθούς αιτίας οι οποίες συνάπτονται γραπτώς μεταξύ ενός ή περισσότερων οικονομικών φορέων και μιας ή ενός ή περισσότερων αναθετουσών αρχών/ αναθετόντων φορέων, αντίστοιχα, και έχουν ως αντικείμενο την εκτέλεση έργων, την προμήθεια αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών,...

30) ως «συνοπτικός διαγωνισμός» νοείται η απλοποιημένη διαδικασία ανάθεσης στο πλαίσιο της οποίας κάθε ενδιαφερόμενος οικονομικός φορέας μπορεί να υποβάλει προσφορά, σύμφωνα με όσα ορίζονται στα άρθρα 117 και 327.

Η περ. 30 ΚΑΤΑΡΓΕΙΤΑΙ ΑΠΟ την 1η.9.2021 (άρθρο 141 Ν.4782/2021, ΦΕΚ Α 36).

Άρθρο 3.

«1. Το παρόν Βιβλίο (άρθρα 3 έως 221) θεσπίζει κανόνες για τις διαδικασίες προγραμματισμού και σύναψης συμβάσεων και διαγωνισμών μελετών που πραγματοποιούνται από αναθέτουσες αρχές, ανεξαρτήτως εκτιμώμενης αξίας αυτών, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στο παρόν άρθρο.

2. Διαδικασία σύναψης σύμβασης ή σύμβαση κατά την έννοια του παρόντος Βιβλίου είναι η απόκτηση, μέσω δημόσιας σύμβασης, από μία ή περισσότερες αναθέτουσες αρχές, έργων, αγαθών ή υπηρεσιών από οικονομικούς φορείς που επιλέγονται από τις εν λόγω αναθέτουσες αρχές, ανεξαρτήτως του κατά πόσον τα έργα, τα αγαθά ή οι υπηρεσίες προορίζονται για την εξυπηρέτηση σκοπού δημοσίου συμφέροντος».

Άρθρο 5.

«Ως κατώτατα όρια, σε συνάρτηση προς την εκτιμώμενη αξία της σύμβασης, εκτός ΦΠΑ, ορίζονται τα ακόλουθα:

α) 5.225.000 ευρώ για τις δημόσιες συμβάσεις έργων,

β) 135.000 ευρώ για δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών που ανατίθενται από κεντρικές κυβερνητικές αρχές και για διαγωνισμούς μελετών που διοργανώνονται από τις εν λόγω αρχές.

γ) 209.000 ευρώ για δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών που ανατίθενται από μη κεντρικές αναθέτουσες αρχές και για διαγωνισμούς μελετών που διοργανώνονται από τις εν λόγω αρχές».

Άρθρο 6.

«Μέθοδοι υπολογισμού της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης (άρθρο 5 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ).

1. Ο υπολογισμός της εκτιμώμενης αξίας μιας σύμβασης βασίζεται στο συνολικό πληρωτέο ποσό, χωρίς ΦΠΑ, όπως εκτιμάται από την αναθέτουσα αρχή, συμπεριλαμβανομένου κάθε τυχόν δικαιώματος προαίρεσης ή τυχόν παρατάσεων της σύμβασης, όπως ορίζουν ρητά τα έγγραφα της σύμβασης.

Αν η αναθέτουσα αρχή προβλέπει απονομή βραβείων ή καταβολή χρηματικών ποσών για τους υποψήφιους ή προσφέροντες, λαμβάνει υπόψη της τα ποσά αυτά κατά τον υπολογισμό της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης.

2. ....

3. Η επιλογή της χρησιμοποιούμενης μεθόδου για τον υπολογισμό της εκτιμώμενης αξίας μιας σύμβασης δεν γίνεται με σκοπό την αποφυγή της εφαρμογής οποιασδήποτε διάταξης του παρόντος νόμου. Η σύμβαση δεν κατατέμενεται κατά τρόπο ώστε να αποφεύγεται η εφαρμογή οποιασδήποτε διάταξης του παρόντος νόμου, εκτός αν αυτό δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους.»

Άρθρο 27.

«Ανοικτή διαδικασία (άρθρο 27 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ).

1. Στις ανοικτές διαδικασίες, κάθε ενδιαφερόμενος οικονομικός φορέας μπορεί να υποβάλλει προσφορά στο πλαίσιο προκήρυξης διαγωνισμού. Η ελάχιστη προθεσμία παραλαβής των προσφορών ανέρχεται σε 35 ημέρες από την ημερομηνία αποστολής στην Υπηρεσία Εκδόσεων της Ένωσης της προκήρυξης σύμβασης, υπό την επιφύλαξη της παρ. 2 του άρθρου 60 και του τελευταίου εδαφίου της παραγράφου 1 του άρθρου 67. Η προσφορά συνοδεύεται από τις πληροφορίες για την ποιοτική επιλογή που ζητούνται από την αναθέτουσα αρχή.

2. ...

3. Σε περίπτωση που επείγουσα κατάσταση δεόντως τεκμηριωμένη από την αναθέτουσα αρχή καθιστά αδύνατη την τήρηση της ελάχιστης προθεσμίας που

προβλέπεται στο δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 1, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να ορίζουν ελάχιστη προθεσμία που δεν είναι μικρότερη των 15 ημερών από την ημερομηνία αποστολής της προκήρυξης της σύμβασης.

4. Η αναθέτουσα αρχή μπορεί να συντημήσει κατά πέντε ημέρες την προθεσμία παραλαβής των προσφορών που ορίζεται στο δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 1 όταν αποδέχεται την υποβολή προσφορών με ηλεκτρονικά μέσα, σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 1 και την παράγραφο 5 του άρθρου 22 και το άρθρο 37.

5. Κατά παρέκκλιση των ως άνω οριζόμενων προθεσμιών, ειδικά στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων κάτω των ορίων, ισχύουν οι προθεσμίες του άρθρου 121. Στις δημόσιες συμβάσεις με βάση τα χρηματικά όρια, που τίθενται ως προς το υλικό αντικείμενο αυτών στο άρθρο 5 του ν. 4412/2016, αφενός εφαρμοστέοι τυγχάνουν οι κανόνες για τις διαδικασίες προγραμματισμού και σύναψης συμβάσεων που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου Ι του ανωτέρω νόμου, δηλαδή των άρθρων 3 έως 221, αφετέρου κατά τις διαδικασίες συνάψεώς τους δεν απαιτείται η σύμφωνη γνώμη της αρμόδιας για τις δημόσιες συμβάσεις Αρχής, καθόσον οι συμβάσεις αυτές είναι κάτω των χρηματικών ορίων που αυτή εξετάζει.»

Άρθρο 59.

Υποδιαίρεση συμβάσεων σε τμήματα (άρθρο 46 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ).

«1. Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αποφασίζουν να αναθέτουν μια σύμβαση υπό τη μορφή χωριστών τμημάτων και μπορούν να προσδιορίζουν το μέγεθος και το αντικείμενο των τμημάτων αυτών. Εξαιρουμένων των συμβάσεων οι οποίες έχουν διαιρεθεί υποχρεωτικά, σύμφωνα με την παρ. 4, οι αναθέτουσες αρχές αναφέρουν τους βασικούς λόγους της απόφασής τους να μην διαιρέσουν μία σύμβαση σε τμήματα, στοιχείο που περιλαμβάνεται στα έγγραφα της σύμβασης ή στην ειδική έκθεση του άρθρου 341.

2. Οι αναθέτουσες αρχές αναφέρουν στην προκήρυξη σύμβασης ή στην πρόσκληση επιβεβαίωσης ενδιαφέροντος, αν οι προσφορές υποβάλλονται για ένα, περισσότερα ή για όλα τα τμήματα. Οι αναθέτουσες αρχές δύνανται, ακόμη και εάν οι προσφορές είναι δυνατόν να υποβάλλονται για πολλά ή για όλα τα τμήματα, να περιορίζουν τον αριθμό των τμημάτων που μπορούν να ανατεθούν σε έναν προσφέροντα, υπό την προϋπόθεση ότι ο μέγιστος αριθμός των τμημάτων ανά προσφέροντα ορίζεται στην προκήρυξη της σύμβασης ή στην πρόσκληση επιβεβαίωσης ενδιαφέροντος. Οι αναθέτουσες αρχές αναφέρουν στα έγγραφα της σύμβασης τα αντικειμενικά και χωρίς

διακρίσεις κριτήρια ή τους κανόνες που προστίθενται να εφαρμόσουν για τον προσδιορισμό των τμημάτων που ανατίθενται, στην περίπτωση που η εφαρμογή των κριτηρίων ανάθεσης θα είχε ως αποτέλεσμα την ανάθεση σε έναν προσφέροντα τμημάτων που υπερβαίνουν τον μέγιστο αριθμό.

3. Αν είναι δυνατή η ανάθεση περισσότερων του ενός τμημάτων στον ίδιο προσφέροντα, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αναθέτουν συμβάσεις συνδυάζοντας πολλά ή όλα τα τμήματα, στην περίπτωση που έχουν ορίσει στην προκήρυξη της σύμβασης ή στην πρόσκληση για επιβεβαίωση ενδιαφέροντος ότι διατηρούν το δικαίωμα αυτό και αναφέρουν τον τρόπο συνδυασμού των τμημάτων ή ομάδων τμημάτων.

4. Οι ΚΑΑ διαιρούν υποχρεωτικά τις συμβάσεις που αναθέτουν σε χωριστά τμήματα, καθορίζουσες το μέγεθος και το αντικείμενο των τμημάτων αυτών. Στην περίπτωση αυτή, εφαρμόζονται επίσης το πρώτο εδάφιο της παρ. 2 και, κατά περίπτωση, η παράγραφος 3. Παρά τα προβλεπόμενα στο πρώτο εδάφιο της παρούσας παραγράφου, με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού, επιτρέπεται η ανάθεση συγκεκριμένης σύμβασης από ΚΑΑ μη διαιρούμενης σε χωριστά τμήματα.

Άρθρο 86 παρ. 6.

.....

6. Στις διαδικασίες σύναψης δημόσιας σύμβασης εκπόνησης μελετών, ήτοι πλήρους μελέτης ή επιμέρους σταδίων αυτής, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να χρησιμοποιούν την τιμή ή το κόστος ως μοναδικό κριτήριο ανάθεσης, μόνο εφόσον συντρέχει μία από τις παρακάτω περιπτώσεις, και κατόπιν γνώμης του αρμόδιου τεχνικού συμβουλίου της αναθέτουσας αρχής:

α) όταν δεν απαιτούνται τεχνικά στοιχεία άλλα, πέραν των ήδη περιεχομένων στο φάκελο δημόσιας σύμβασης, όπως κατά κύριο λόγο στις περιπτώσεις τοπογραφικών μελετών ή γεωτεχνικών ερευνών ή κυκλοφοριακών μελετών ή οικονομικών μελετών,

β) όταν περιέχονται στον φάκελο δημόσιας σύμβασης επαρκή τεχνικά στοιχεία από εγκεκριμένες μελέτες προηγούμενων σταδίων και είναι σε ισχύ εκδοθείσα Α.Ε.Π.Ο..

Άρθρο 117.

Το άρθρο 117 ΚΑΤΑΡΓΕΙΤΑΙ ΑΠΟ την 1η.9.2021 (άρθρο 141 Ν.4782/2021, ΦΕΚ Α 36).

«Συνοπτικός διαγωνισμός.

1. Προσφυγή στη διαδικασία του συνοπτικού διαγωνισμού επιτρέπεται όταν η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης είναι ίση ή κατώτερη από το ποσό των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ, χωρίς να συμπεριλαμβάνεται ο ΦΠΑ.

2. Για τη διενέργεια συνοπτικού διαγωνισμού, η αναθέτουσα αρχή δημοσιεύει διακήρυξη, σύμφωνα με το άρθρο 66.

Επιπρόσθετα, μπορεί να προσκαλεί επιπλέον και συγκεκριμένους οικονομικούς φορείς, τρεις (3) τουλάχιστον εφόσον δραστηριοποιούνται τόσο στη σχετική αγορά.

3. Οι προσφορές των οικονομικών φορέων υποβάλλονται εγγράφως. Η υποβολή μόνο μίας προσφοράς δεν αποτελεί κώλυμα για τη συνέχιση της διαδικασίας του διαγωνισμού και την ανάθεση της σύμβασης.

Στα έγγραφα της σύμβασης μπορεί να προβλέπεται η υποχρεωτική συνυποβολή των εγγράφων και σε ηλεκτρονική μορφή, με τη χρήση οπτικού δίσκου. Σε περίπτωση απόκλισης μεταξύ των έντυπων και ηλεκτρονικών στοιχείων, κατισχύουν αυτά που υποβάλλονται σε έντυπη μορφή. Οι Αναθέτουσες Αρχές δύνανται να χρησιμοποιούν το Ε.Σ.Η.Δ.Η.Σ. σε όλα τα στάδια της διαγωνιστικής διαδικασίας, εφόσον αυτό προβλέπεται στα έγγραφα της σύμβασης.

4. Η αποσφράγιση του φακέλου των δικαιολογητικών συμμετοχής, των τεχνικών προσφορών και των οικονομικών προσφορών μπορούν να γίνουν σε μία δημόσια συνεδρίαση, κατά την κρίση της επιτροπής.

Οι λεπτομέρειες διενέργειας του συνοπτικού διαγωνισμού καθορίζονται στα έγγραφα της σύμβασης.»

6. Στο άρθρο 26 παρ.1 του ν. 4270/2014 (Α 143/28-6-2014) «Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ)-δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις.» όπως το πρώτο εδάφιο της παρ.1 αντικαταστάθηκε με το άρθρο 10 παρ.8 Ν.4337/2015,(Α 129/17.10.2015) ορίζονται τα ακόλουθα.

Άρθρο 26.

Υποχρεώσεις των προϊσταμένων οικονομικών υπηρεσιών Υπουργείων και λοιπών φορέων της Γενικής Κυβέρνησης

1. «Ο προϊστάμενος οικονομικών υπηρεσιών οφείλει να αρνηθεί την εκτέλεση εντολής, από οποιαδήποτε αρμόδια αρχή, αν έχει ως αποτέλεσμα την ανάληψη υποχρέωσης ή εκτέλεση δαπάνης που υπερβαίνει τα όρια του προϋπολογισμού και των ποσοστών διάθεσης ή του Μ.Π.Δ.Σ. ή δεν είναι νόμιμη και κανονική, ενημερώνοντας εγγράφως την εν λόγω αρχή».

Αν η αρμόδια αρχή επιμείνει στην εκτέλεση της εντολής της, οφείλει να επαναλάβει εγγράφως την αντίρρησή του, με ταυτόχρονη κοινοποίησή της στο ΓΛΚ και στο Ελεγκτικό Συνέδριο και να εκτελέσει την εντολή. Στην περίπτωση αυτή, την ευθύνη ως προς τη νομιμότητα της ενέργειας φέρει πλέον ο εντολέας και δεν εφαρμόζεται η παράγραφος 6.»

Ερμηνεία και εφαρμογή διατάξεων

Από την προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και όλου του νομικού πλαισίου, εντός του οποίου εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και την υπαγωγή σε αυτές των πραγματικών περιστατικών που μας τέθηκαν υπόψη από την ερωτώσα υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα:

7. Το Βιβλίο I (άρθρα 3 έως 221) του ν.4412/2016 αποτελεί προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26-2-2014, κατά δε τα οριζόμενα στο άρθρο 3, θεσπίζει κανόνες για τις διαδικασίες προγραμματισμού και σύναψης συμβάσεων και διαγωνισμών μελετών που πραγματοποιούνται από αναθέτουσες αρχές, ανεξαρτήτως εκτιμώμενης αξίας αυτών. Διακρίνεται δε από τις διατάξεις του Βιβλίου II (άρθρα 222 έως και 338), οι οποίες, κατά την ρητή διατύπωση του άρθρου 222 (που προσδιορίζει το αντικείμενο και το πεδίο εφαρμογής του βιβλίου αυτού), αποτελούν προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26-2-2014 που προορίζονται για την εκτέλεση μιας εκ των δραστηριοτήτων, οι οποίες αναφέρονται περιοριστικώς στα άρθρα 228 έως 234. Στην προκειμένη περίπτωση οι τρεις συμβάσεις που εξετάζονται, εν όψει του αντικειμένου και της αξίας τους υπάγονται στις διατάξεις του πρώτου Βιβλίου και συνεπώς η διαδικασία ανάθεσης καθορίζεται από τις διατάξεις του βιβλίου αυτού.

8. Η απλοποιημένη διαγωνιστική διαδικασία που περιγράφεται στο άρθρο 117 του ν.4412/2016, επιτρέπεται όταν η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης είναι ίση ή κατώτερη από το ποσό των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ, χωρίς να συμπεριλαμβάνεται ο ΦΠΑ. Για τον υπολογισμό της αξίας της σύμβασης εφαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 6 του ως άνω νόμου, στην παράγραφο 3 του οποίου προβλέπεται ότι η

επιλογή της χρησιμοποιουμένης μεθόδου για τον υπολογισμό της εκτιμώμενης αξίας μιας σύμβασης δεν γίνεται με σκοπό την αποφυγή της εφαρμογής οποιασδήποτε διάταξης του νόμου 4412/2016. Η σύμβαση δεν πρέπει να κατατέμεται κατά τρόπο ώστε να αποφεύγεται η εφαρμογή οποιασδήποτε διάταξης του ως άνω νόμου, εκτός αν αυτό δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους. Θα πρέπει να επισημανθεί ωστόσο, ότι σκοπός της ως άνω διάταξης είναι πρωτίστως να αποτρέψει την καταστρατήγηση δια της κατάτμησης του αντικειμένου της σύμβασης, των διατάξεων οι οποίες, μεταξύ άλλων, διασφαλίζουν την τήρηση των αρχών της διαφάνειας, και της ανάπτυξης υγιούς ανταγωνισμού, και της διασφάλισης του δημοσίου συμφέροντος και όχι να ενθαρρύνουν την τεχνητή συγκέντρωση αυτοτελών έργων ή των μελετών τους αντιστοίχως σε μία ανάθεση και μάλιστα όταν αυτή ουδόλως εξυπηρετεί την αρτιότερη εκτέλεση του υπό ανάθεση έργου. Αντιθέτως, η ως άνω διάταξη θα πρέπει να ερμηνευθεί υπό το φως του άρθρου 59 το οποίο ενθαρρύνει την υποδιαίρεση του αντικειμένου των συμβάσεων σε τμήματα προκειμένου να ενισχυθεί η μικρομεσαία επιχειρηματικότητα. Στην αιτιολογική έκθεση της ως άνω διάταξης του ν. 4412/2016 διαλαμβάνονται τα εξής: «*Το άρθρο 59 εισάγει στη διαδικασία της προετοιμασίας της σύναψης μίας δημόσιας σύμβασης μέριμνα προς όφελος των αναγκών των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ), παρέχοντας τη δυνατότητα στις αναθέτουσες αρχές να υποδιαιρούν όλες τις συμβάσεις σε τμήματα (...)*» Επίσης στο προοίμιο της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014 σχετικά με τις δημόσιες προμήθειες και την κατάργηση της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ, όπως διορθώθηκε (L135/24.5.2016), αναφέρεται, μεταξύ άλλων: « (...) Οι δημόσιες προμήθειες διαδραματίζουν βασικό ρόλο στη στρατηγική "Ευρώπη 2020"(...) Για τον σκοπό αυτόν, οι ισχύοντες κανόνες για τις δημόσιες προμήθειες που εγκρίθηκαν δυνάμει της οδηγίας 2004/17/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου [4] και της οδηγίας 2004/18/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου [5], θα πρέπει να αναθεωρηθούν και να εκσυγχρονιστούν, για να αυξηθεί η αποδοτικότητα των δημόσιων δαπανών, με τη διευκόλυνση ιδίως της συμμετοχής μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) στις δημόσιες προμήθειες, καθώς και για να μπορέσουν οι αγοραστές να αξιοποιήσουν καλύτερα τις δημόσιες προμήθειες για την επίτευξη κοινών κοινωνικών στόχων.(...) (78) (...). Το μέγεθος και το αντικείμενο των παρτίδων θα πρέπει να καθορίζεται ελεύθερα από την αναθέτουσα αρχή (...). Η αναθέτουσα αρχή θα έχει καθήκον να εξετάζει την ορθότητα της υποδιαίρεσης συμβάσεων σε παρτίδες και θα είναι ελεύθερη να αποφασίζει

αυτόνομα, βάσει οιοδήποτε σκεπτικού κρίνει πρόσφορο, χωρίς να υπόκειται σε διοικητική ή δικαστική εποπτεία.» (πρβ. τις ΕΛΣ Τμ. Μείζ. - Επταμ. Σύνθ. 2498/2020 1646/2020, 1629/2018).

9. Εν προκειμένω όταν πρόκειται για μελέτη κατασκευαστικού έργου, δεν επιτρέπεται η τεχνητή κατάτμηση μιας ενιαίας μελέτης ενός ενιαίου έργου σε περισσότερες μελέτες υποέργων και, συνακόλουθα, ο επιμερισμός του συνολικού του προϋπολογισμού, προκειμένου να μην υπαχθούν οι επιμέρους αυτές μελέτες στο πεδίο εφαρμογής διατάξεων, οι οποίες, μεταξύ άλλων, διασφαλίζουν την τήρηση των αρχών της διαφάνειας, της ισότιμης πρόσβασης στις διαγωνιστικές διαδικασίες και της ανάπτυξης υγιούς ανταγωνισμού, της νομιμότητας και της διασφάλισης του δημοσίου συμφέροντος. Κρίσιμη συνεπώς είναι η έννοια της αυτοτέλειας ενός έργου η οποία πρέπει να εκτιμάται βάσει της οικονομικής και τεχνικής λειτουργίας του αποτελέσματος των οικείων εργασιών (πρβ. πρβλ. ΔΕΕ απόφαση της 5.10.2000 επί τη υπόθεσης C-16/98, σκ.29 επ., Τμ.Μείζ.-Επταμ.Σύνθ. αποφ. 2763, 2767, 3064/2011, VI Τμ. απόφ. 3579/2015).

10. Προκειμένου να διαπιστωθεί εάν περισσότερες μελέτες αποτελούν μία ενιαία μελέτη που κατατμήθηκε τεχνητά, με την ως άνω σκοπιμότητα, λαμβάνεται υπόψη κάθε πρόσφορο κατά περίπτωση λειτουργικό κριτήριο, όπως η ενότητα του γεωγραφικού πλαισίου εκτέλεσης καθώς και το είδος και η ομοιότητα των εκτελούμενων εργασιών, η ταυτόχρονη έναρξη των διαδικασιών ανάθεσης και η ομοιότητα των διακηρύξεων, ενώ συνεκτιμώνται τα ειδικότερα χαρακτηριστικά και ο ειδικότερος από τεχνική άποψη προορισμός κάθε έργου που αποτελεί αντικείμενο της μελέτης καθώς και ο σκοπός στον οποίο αυτή κατατείνει, σύμφωνα με την οικεία τεχνική περιγραφή (Ελ. Συν.Τμ.Μείζ.-Επταμ. Σύνθ. αποφ. 2763, 2767, 3064/2011, VI Τμ. απόφ. 3579/2015).

11. Στην προκειμένη περίπτωση η διεύθυνση του ΥΠΠΟΑ εξέλαβε ως ομοειδείς τις τρεις συμβάσεις που αφορά το ερώτημα εκ του γεγονότος ότι αυτές ανήκουν στα ίδια επιστημονικά πεδία (στατική και αρχιτεκτονική μελέτη), δημοπρατούνται από την ίδια αρχή και κατά το ίδιο χρονικό σημείο και οι συμμετέχοντες ή οι ανάδοχοι είναι οι ίδιοι. Ωστόσο αρχικά επισημαίνεται ότι το κριτήριο του ενιαίου επιστημονικού πεδίου που εισάγει η υπηρεσία είναι τόσο γενικό που σε περίπτωση εφαρμογής του θα οδηγούσε σε ανεπίτρεπτη ενοποίηση όλων των μελετών ενός έτους, κάθε αναθέτουσας αρχής, που ανήκουν στο ίδιο επιστημονικό πεδίο, (όπως όλες οι αρχιτεκτονικές, όλες οι στατικές κ.λπ.) με αποτέλεσμα αφενός να διασπάται η ενότητα μελέτης ενός ενιαίου

έργου και αφετέρου να καταλήγουν όλες οι ετήσιες μελέτες ανά την επικράτεια που δημοπρατεί η ίδια αρχή σε ένα ανάδοχο.

12. Στην προκειμένη περίπτωση, όπως επισημαίνεται από την ερωτώσα αρχή, οι τρεις μελέτες αφορούν σε τρία αυτοτελή μνημεία που δεν έχουν μεταξύ τους καμία λειτουργική ή οικονομική ενότητα, βρίσκονται σε διαφορετικά γεωγραφικά σημεία του ελλαδικού χώρου (Αρχαιολογικός χώρος Νικόπολης, Περιφερειακής Ενότητας Πρεβέζης η πρώτη, Νήσος Σαμοθράκη η δεύτερη και παλιά Πόλη Χανίων Κρήτης αντίστοιχα) και είναι διαφορετικής ιστορικής περιόδου και διαφορετικής αρχιτεκτονικής μορφής και δομής: (Σύμβαση 1η: παλαιοχριστιανική βασιλική, Σύμβαση 2η: οχυρωματικός βυζαντινός Πύργος, Σύμβαση 3η: επιθαλάσσιος προμαχώνας οθωμανικής περιόδου). Επιπλέον τα προβλήματα ετοιμορροπίας που αντιμετωπίζουν είναι διαφορετικά και οφείλονται σε διαφορετικές αιτίες (σεισμική διέγερση, πλημμύρες, και θαλάσσια διάβρωση). Τέλος λόγω της φύσης του αντικειμένου τους (αρχιτεκτονική και στατική μελέτη ενός μνημείου) είναι εύλογο και ευχερές να διαχωριστούν ποσοτικά για κάθε μνημείο.

13. Δεδομένων των ανωτέρω, εν όψει του αυτοτελούς χαρακτήρα καθενός από τα επίμαχα μνημεία εις ότι αφορά την αρχιτεκτονική μορφή και δομή τους, την χρονική περίοδο κατασκευής, και τη χωροθέτηση αυτών εντός μεγάλων χιλιομετρικών αποστάσεων και εντός των γεωγραφικών ορίων διαφορετικών γεωγραφικών διαμερισμάτων, οι επίμαχες μελέτες δεν αποτελούν τμήματα ενός ενιαίου έργου, δεν συντρέχει ενότητα του γεωγραφικού πλαισίου, ενώ η συμμετοχή των ιδίων υποψηφίων ή αναδόχων δεν αίρει το ως άνω γεγονός, καθόσον μάλιστα δεν είναι γνωστό στην αναθέτουσα αρχή κατά το χρόνο λήψης των σχετικών αποφάσεων, ποιοι πρόκειται τα συμμετέχοντα στη διαδικασία ανάθεσης. Περαιτέρω ενόψει των ιδιαιτεροτήτων, αρχιτεκτονικής μορφής και δομής, χρονικής περιόδου κατασκευής, των διαφορετικών βλαβών και των απαιτούμενων αντίστοιχα βάσει διαφορετικών προδιαγραφών εργασιών αποκατάστασης, δεν διευκολύνεται η από κοινού κοστολόγηση και σύνταξη κοινών τευχών δημοπράτησης των επί αυτών εκτελούμενων εργασιών. Το γεγονός της χρονικής σύμπτωσης των διαδικασιών ανάθεσης είναι συγκυριακό (πρβλ. Ελ.Συν.6868/2015, 0020/2018).

14. Συνεπώς εσφαλμένα θεώρησε η Διεύθυνση Προϋπολογισμού και Οικονομικής Διαχείρισης Τομέα Πολιτισμού ότι οι συμβάσεις είναι ομοειδείς και προϊόν κατάτμησης μιας ενιαίας σύμβασης.

15. Περαιτέρω με το δεύτερο σκέλος του ερωτήματος ερωτάται αν είναι δυνατή η ανάκληση του με αρ. πρωτ. 24186/20-1-2021 έγγραφου της Διεύθυνσης Προϋπολογισμού και Οικονομικής Διαχείρισης Τομέα Πολιτισμού (ΔΠΟΔΤΠ).

Η ως άνω απόφαση έχει εκδοθεί κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 26 παρ.1 του ν. 4270/2014 σύμφωνα με την οποία ο προϊστάμενος οικονομικών υπηρεσιών οφείλει να αρνηθεί την εκτέλεση εντολής, από οποιαδήποτε αρμόδια αρχή, αν έχει ως αποτέλεσμα την ανάληψη υποχρέωσης ή εκτέλεση δαπάνης που δεν είναι νόμιμη και κανονική, ενημερώνοντας εγγράφως την εν λόγω αρχή. Η άρνηση έγκρισης αυτή εφόσον εκδηλώνεται στο πλαίσιο της διαδικασίας εκτέλεσης μιας δαπάνης, έχει τον χαρακτήρα διοικητικής πράξης και μπορεί να ανακληθεί ελεύθερα ως δυσμενής πράξη για τον ανάδοχο εφόσον δεν είναι νόμιμη. Το με αρ. πρωτ. 49710/8-2-2021 έγγραφο της ΔΠΟΔΤΠ, που απεστάλη στις 8/2/2021, αφορά σε μια απλή και άτυπη διοικητική διαδικασία, κατά την οποία η υπηρεσία, δικαιούται να διαφοροποιήσει τη γνώμη της εντός επιτρεπτών χρονικών-διαδικαστικών ορίων.

16. Ωστόσο πρέπει να επισημανθεί ότι σύμφωνα με τη διάταξη του δεύτερου εδαφίου της πρώτης παραγράφου ίδιου άρθρου, *«αν η αρμόδια αρχή επιμείνει στην εκτέλεση της εντολής της, οφείλει να επαναλάβει εγγράφως την αντίρρησή του, με ταυτόχρονη κοινοποίησή της στο ΓΛΚ και στο Ελεγκτικό Συνέδριο και να εκτελέσει την εντολή»*. Συνεπώς η ανάκληση της ως άνω αρνητικής πράξης δεν είναι αναγκαία προκειμένου να προωθηθεί η εκτέλεση των ενταλμάτων για την πληρωμή των αναδόχων των συμβάσεων. Στην περίπτωση αυτή, την ευθύνη ως προς τη νομιμότητα της ενέργειας φέρει πλέον ο εντολέας.

Απάντηση

17. Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, επί του τεθέντος ερωτήματος, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Ε') γνωμοδοτεί ομόφωνα, ως εξής:

Εσφαλμένα θεώρησε η Διεύθυνση Προϋπολογισμού και Οικονομικής Διαχείρισης Τομέα Πολιτισμού του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, ότι οι τρεις συμβάσεις είναι ομοειδείς και προϊόν κατάτμησης μιας ενιαίας σύμβασης δεδομένου ότι δεν συντρέχει ενότητα του γεωγραφικού πλαισίου εντός του οποίου πρόκειται αυτές να εκτελεστούν και του αυτοτελούς χαρακτήρα των μνημείων για τα οποία έγιναν οι ανατεθείσες μελέτες, τα οποία δεν έχουν μεταξύ τους καμία λειτουργική ή οικονομική ενότητα και διαφέρουν ουσιωδώς εις ότι αφορά την αρχιτεκτονική μορφή, τη δομή και την χρονική περίοδο κατασκευής.

18. Είναι δυνατή η ανάκληση του με αρ. πρωτ. 24186/20-1-2021 έγγραφου της Διεύθυνσης Προϋπολογισμού και Οικονομικής Διαχείρισης Τομέα Πολιτισμού (ΔΠΟΔΤΠ). Ωστόσο η ανάκληση της ως άνω αρνητικής πράξης δεν είναι αναγκαία προκειμένου να προωθηθεί η εκτέλεση των ενταλμάτων για την πληρωμή των αναδόχων των συμβάσεων σύμφωνα με την διάταξη του δεύτερου εδαφίου του άρθρου 26 παρ.1 του ν. 4270/2014 (Α 143/28-6-2014) «Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ) - δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις».

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 9-4-2021

Η Πρόεδρος

Η Εισηγήτρια

Νίκη Μαριόλη
Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μαρία Δεληγιάννη
Νομική Σύμβουλος του Κράτους